

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XLVII. Declaratur quinam habeant potestatem vota commutandi, in
iisque dispensandi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

locum de omni voto intelligunt septuaginta interpretes, sicut & Augustinus relatus cap. noluit & cap. manifestum 33. q. 5. & Ambrosius cap. fin. eod. Non debent marito esse faciles in irritando & contradicendo, saltem postquam semel consenserint: quia si postea sine causa contradicant, licet uxores non peccent votum non reddendo (eò quòd valida videatur irritatio, dum consensus ille non tollit ipsi dominium in uxorem) ipse tamen peccat taliter irritando & contradicendo, juxta id quod subjungitur citato cap. 30. *Sin autem contradixerit, postquam rescivit (& tacens consenserit, ut ibidem exprimitur) portabit ipse iniquitatem ejus.*

358 Ceterum quæ dixi de potestate mariti ad irritandum vota uxoris, intelligenda sunt de votis constante matrimonio factis: neque enim irritare potest vota ante matrimonium facta (utpote facta tempore independentiæ uxoris à voluntate mariti) sed eorum executionem durante matrimonio suspendere duntaxat, quoad materiam sibi subjectam, non quoad subjectam soli Deo, vel potestati majori, cujusmodi sunt de non mentiendo, non furando, &c.

359 Quia etiam filii & filiæ, ob defectum maturitatis, ante pubertatem capaces non sunt voti absoluti, juxta cap. mulier 22. q. 2. ideòque quodlibet votum ab ipsis emissum transit in conditionatum, si pater voluerit; licet pater ejusmodi votum solum resciat post pubertatem, potest nihilominus irritare, juxta Navarrum cap. 12. n. 1. Cajetanum, Lopez, Massonum, Lessium, &c. (licet contradicatur Sorus 1. 7. q. 3. a. 2.) nisi fortè votum suum post pubertatem replicaverint. Quia accessus pubertatis non facit, quòd in illa ætate, quæ votum fecerunt, præditi fuerint maturitate per leges requisitâ ad absolute votendum. In ista verò irritandi potestate, patri mortuo succedunt qui vices ejus gerunt, ut tutor; non verò mater, nisi ipsa sit tutrix, alio tutore non subrogato: quia non habet patriam potestatem. Videri possunt Azorius 1. p. l. 11. c. 17. & Suarez 1. 6. c. 6. n. 21.

360 Post pubertatem autem, filii & filiæ possunt absolute votere castitatem, ingressum religionis, & qualibet vota de rebus, in quibus patriæ non subduntur potestati, v. g. de confessionibus, communionibus, jejuniis moderatis, & quibuscumque non præjudicantibus domesticæ gubernationi (quæ proinde à patre irritari non possunt) si tamen jejunia adeò essent immoderata, peregrinationes tam longæ, ut domesticis obsequiis, familiarique disciplinæ adferrent præjudicium, à patre irritari possent.

361 Unde quia vota realia à filiis puberibus facta ante emancipationem (quæ fit anno 25.) patriæ præjudicant potestati (nisi facta sint de bonis castrensibus, vel quasi castrensibus) sequitur ea absolute fieri non posse, absque patris consensu. Aliqui tamen censent ab ipsis

fieri posse votum peregrinationis in terram sanctam, non ex sola devotione, sed in sublidium terræ sanctæ, argumento capitis ex multa de voto, ubi talis voti executio maritis permittitur, etiam invitis uxoribus. Verum Suarez ubi supra c. 5. probabiliter negat consequentiam à maritis ad filios: quia vir est caput uxoris; non filius patris.

Denique domini irritare possunt vota servorum, absque consensu suo facta circa ea quibus abstraherentur à servitute dominorum, si sermo sit de servis non habentibus potestatem abstrahendi se à servitute. Unde tales, absque dominorum consensu, votere non possunt Religionem (prout docet S. Doctor a. 8. ad 2.) bene castitatem: utpote quæ non obest, sed prodest potius obsequio domini. Quoad servos non perpetuos, à servitute se subtrahere valentes, si aliquid faciant votum perpetuum, sive ad vitam, domini possunt quidem executionem illorum suspendere, durante servitute, in iis quæ incommodum adferunt domini obsequio; non possunt tamen ex toto irritare. Ideòque postquam servus à servitute discesserit, tale votum servare tenebitur, utpote tunc sui juris. Tanta proinde non competit potestas dominis in tales servos, quanta patribus in filios.

CAPUT XLVII.

Declaratur quinam habeant potestatem vota commutandi, in iisque dispensandi.

TAmetsi ad commutandum vota regulariter exigatur auctoritas Ecclesiæ, seu Prælati; in casibus tamen, quibus evidenter constat, in melius esse commutationem, unusquisque eam propriâ facere potest auctoritate, si per ly in melius, intelligatur, non id quod ex genere suo præstantius est, sed quod spectatis omnibus hic & nunc Deo gratius est. Ita Major in 4. dist. 38. q. 7. Angelus, Cajetanus, Sorus, Navarrus, & Doctores communiter contra Sylvestrum.

Primò, quia cap. pervenit 2. de jurejur. dicitur promissum non infringere, qui in melius illud commutat. Et cap. Scriptura de voto & vot. redempt. Alexander III. dicit, quòd reus facti voti aliquatenus non habetur, qui temporale obsequium in perpetuum noscitur religionis observantiam commutare. Quia, uti præmiserat Pontifex, Scriptura sacra testimonio declaratur, quòd spiritualis homo propositum non mutat, cum pro salute animæ suæ nihil aliud medietur. Et cap. licet de Regul. Pontifex declarat licitum transire ad Religionem strictiorem, non obstante professione in priorè Religione facta Deo & Prælati illius; tametsi jus istud (ob inconvenientiâ) jam sit modificatum.

Secundò, quia minus bonum, seu minus gratum Deo, censetur contentum in majori, seu Deo gratiori, saltem quoad finem promissionis, qui est rem gratam facere si cui

fit promissio: nam qui dat promissario quod ipsi gratius est, v. g. bovem pro ove, excellenter solvit quod promissit. Unde bovem tunc accipiens pro ove, majores agit gratias, quam si ovem acciperet.

366 Tertio, creditore consentiente, nullâ Prælati autoritate opus est ad solutionis commutationem; saltem si certus sit iste creditoris consensus, prout certus est, dum evidenter constat ipsi solutionem fieri in re gratiori: unde si quis Ecclesiæ N. vovisset decem oves, haud dubiè gratius faceret. Adituo, si loco decem ovium daret centum aureos.

367 Si objicias 1.º caput 1. de voto & vot. redempt. ibi: *Voti commutatio pendet à Superioris arbitrio.* 2.º. Legem 2. ff. si certum petatur, ubi dicitur, quod debitor non liberatur ab obligatione solvendo rem meliorem, sed debere solvere eandem. 3.º. neminem posse esse judicem in propria causa. 4.º. eum qui fecit votum reale, v. g. dandi lampadem trecentorum florenorum Ecclesiæ S. Petri, illud commutare non posse in votum dandi illam Ecclesiæ B. Virginis.

368 Ad 1. Respondeo canonem illum procedere, dum non constat evidenter commutationem fieri in id quod gratius est Deo; tunc enim Prælati requiritur autoritas, qui vice Dei declarat, quid Deo acceptum sit, prout docet S. Thomas q. 88. a. 12.

Ad 2. similiter respondeo legem illam procedere de re meliori, quæ non sit gratior creditori.

Ad 3. respondeo id quoque esse verum, quando pars in eo non consentit, secus si evidenter consentiat.

369 Ad 4. respondeo, juxta Cajetanum opusc. 11. q. 3. Becanum q. 10. de voto, tale votum ab ipso vovente commutari posse, prout in objectione tangitur. Quia per tale votum non acquiritur jus Ecclesiæ S. Petri, sed soli Deo, cui votum factum fuit, & cui gratum est illud in melius commutari. Sed tu vide an evidenter constet votum posterius esse melius, seu Deo gratius priori, an hoc incertum sit? Si 1.º. vera est opinio Cajetani. Si 2.º. talis commutatio fieri non potest absque autoritate Prælati. Quidquid tamen de eo sit, si illi voto addita fuerit promissio facta Ecclesiæ S. Petri, ita ut verba promissionis directa fuerint ad ipsam Ecclesiam, seu Prælatum illius, post acceptationem Ecclesiæ, seu Rectoris illius, jus acquisitum est ipsi Ecclesiæ, idèdque non potest autoritate privatâ commutari, nisi de consensu illius. Si verò promissionis verba directa fuerint ad Sanctum illius Ecclesiæ Patronum, jus quidem acquiritur ipsi Sancto; sed omninò credibile est, ipsi ingratam non fore commutationem in votum dandi lampadem illam Ecclesiæ B. Virginis.

370 Extra casum commutationis in evidenter melius, quisquis habet potestatem ordinariam vel delegatam dispensandi in votis, potestatem habet illa commutandi, sed non contrâ,

uti Doctores communiter tradunt: quia commutatio est imperfecta quædam dispensatio, juxta cap. 1. de voto, atque ita se habet ad dispensationem, sicut minus ad majus, in se quodammodo complectens illud minus. Quisquis verò potest majus, potest minus in eo aliquo modo contentum. Sed quia qui potest minus, non illicò potest majus, qui potest commutare, non illicò potest dispensare.

Porrò is qui solùm habet potestatem commutandi, non dispensandi, commutare debet in æquale, vel ferè, & non sine rationabili causa. Si enim commutaret in notabiliter minus, dispensaret in illa parte, in qua notabiliter majus excedit minus. Aliqui tamen existimant, habentem privilegium commutandi, posse in minus commutare, parvam miscendo dispensationem, præsertim ex causa infirmitatis spiritualis, in qua materia promissa incipit esse periculosa voventi, seu periculo transgressionis exposita. Aliàs privilegium nihil operaretur, inquit: cum ad commutationem in æquale, ex multorum sententia non requiratur privilegium, licèt Prælati requiratur autoritas. Verùm ista ratio non videtur subsistere: quia si inferior id non possit sine Prælati autoritate, non potest absque recursum ad Prælatum, nisi fortè per epicheiam, seu rationabilem voluntatis Prælati interpretationem.

Ad causam quod attinet, minor requiritur in commutante, quàm in dispensante. Quia commutatio non liberat ex toto, sicut dispensatio; imò nec à tanto, vel ferè tanto. Unde ad commutandum in melius, nulla alia causa requiritur; ad commutandum verò in æquale, cum Prælati autoritate, sufficit major devotio, quâ vovens propensior sit ad exequendum illud æquale.

Cæterùm istius æqualitatis ratio, juxta cap. 1. de voto, &c. non desumitur ex operis difficultate, sed ex eo quòd res subrogata, prudentis viri judicio, censetur æquè grata Deo. Unde peregrinationes commutari possunt in jejunia, elemosynas, &c. Quòd si commutans dubitet de æqualitate operis in quod fit commutatio, tunc non sufficit major devotio, de qua antè; sed oportet ei conjunctam esse notabilem animi molestiam, vel fragilitatem magnam, cum periculo transgressionis, vel etiam periculum omitendi rem promissam ex oblivione, si sit diuturna executionis, vel quòd illius executionem maritus, vel parens valdè molestè feret, &c.

Si quæras 1.º. an post factam commutationem in libera sit optione voventis redire ad prius votum? 2.º. quinam possint in votis dispensare? Respondeo ad 1.º. affirmativè: quia commutatio facta est in ipsius favorem, cui favori liberum est renuntiare. Ita Doctores communiter.

Ad 2.º. respondeo potestatem ordinariam dispensandi in votis non habere nisi eos qui jurisdictionem habent Episcopalem, vel quasi Episcopalem; non verò Curatos: sic enim

Ecclesia semper intellexit, nec unquam consuetudo potestatem illam Curatis concessit, licet potestatem dederit dispensandi in jejuniis & festis servandis, in ordine ad laborandum, absente Episcopo. Videri potest Suarez l. 6. de votis c. 10.

376 Omnes verò jurisdictionem Episcopalem, vel quasi Episcopalem habentes in votis subditorum dispensare possunt in persona Christi (nisi reservata sint Summo Pontifici) juxta illud 2. Cor. 2. *Nam & ego siquid donavi propter vos in persona Christi.* Ex quo loco S. Doctor a. 12. colligit Ecclesie Prælatos condonare posse in persona Christi debitum pœnæ contractum ex culpa, sicut & debitum ex voto, juramento, & aliis ejusmodi obligationibus erga Deum, humanâ voluntate contractis. Quod etiam colligitur ex Math. 6. *quodcumque solveris super terram, &c.* Perpetuitque Ecclesie usus & sensus id confirmat. Et Christus alioqui sufficienter Ecclesie suæ non providisset: cum ad animarum salutem sæpe necessarium sit in votis Dei nomine dispensare.

377 Nec refert quòd voti obligatio juris sit naturalis & divini. Quia ut rectè S. Thomas a. 10. dum Prælatum Ecclesie dispensat in voto, non dispensat in præcepto juris naturalis, vel divini, dictantis votum esse servandum; sicut Princeps dispensans in lege sua, non dispensat in lege divini, nec naturali, quæ dicitur obediendum Principi legitime præcipienti. Quemadmodum enim lex naturalis & divina id solum dicitur, quamdiu est lex vel præceptum ipsius; ita solum dicitur votum esse servandum, quamdiu est votum. Dispensans autem non relaxat obligationem voti, quamdiu est votum; sed relaxat votum, sicut Princeps legem à se latam, relaxandoque facit votum amplius non esse. Neque verò legis divini vel naturalis est quòd votum sit; sed hoc originaliter & fundamentaliter provenit ex libera voluntate votentis; cujus factum humanâ potestate relaxari posse, S. Thomas in argumento *sed contra* probat hac ratione; quia majoris firmitatis esse videtur, quod procedit ex communi voluntate, quam quod procedit ex singulari voluntate alicujus personæ. Sed in lege, quæ habet vim ex communi voluntate, potest per hominem dispensari; ergo videtur quòd etiam in voto, &c.

378 Imprimis ergo S. Pontifex, quia gerit plenariè vicem Christi in tota Ecclesia, plenitudinem habet potestatis dispensandi in omnibus dispensabilibus votis, ait S. Thomas a. 12. ad 3. Alii autem inferiores Prælati, videlicet Episcopi, & Prælati Religionum, jurisdictionem quasi Episcopalem in subditos habentes, ordinariam habent potestatem cum subditis dispensandi in votis, quæ communiter sunt, frequentique indigent dispensatione. Necnon generaliter in omnibus quæ Summo Pontifici non sunt reservata. Qualia sunt tantum quinque; videlicet castitatis perpetuæ, religionis approbatæ, peregrinationis in Hierusalem, ad limina Apostolorum, & ad S. Ja-

cobum Compostellanum. Extrav. *est Dominici* de pœnit. & remiss. Quæ tamen ex communi Doctorum sententia tunc solum sunt reservata, dum sunt determinata, perfecta, absoluta, atque ex devotione emissa; secus si emissa fuerint conditionatè, *voveto religionem, si convalescero*; vel purè in pœnam, *voveto castitatem, si fornicatus fuero*; vel indeterminatè, *voveto castitatem, vel rosarium quotidianum*, (tametsi absque novo voto electa postmodum fuerit pars reservata) vel imperfectè, sive ex parte materiæ (v. g. *voveto castitatem ad 40. annos, vel voveto non nubere*) sive ex parte obligationis, ut siquis vovisset sub minori obligatione, quam sit proportionata materiæ. Ita Corduba, Victoria, P. Ledesma, Miranda, Rodriguez, Malderus, Bonacina, Layman, alique plures, atque cum ipsis noster Lezana to. 1. qq. Regul. c. 19. n. 24. Quia de mente Summi Pont. rationabiliter præsumitur, quòd vota illa solum servare voluerit, quando processerunt ex firmo, perfecto & irrevocabili consensu, atque ex devotione, amoreque virtutis; non autem ex consensu imperfecto, nisi post conditionis eventum renovatus fuerit. Ita illi; sed non assentior: imò censo cum eximio viro P. Christiano Lupo, sive castitatis, sive ingrediendæ Religionis votum, sive conditionatum, sive in pœnam editum, v. g. *voveto perpetuam castitatem, si ab hoc morbo convalescero*; vel, *si fornicatus fuero*, purificatâ conditione non minùs esse perfectum & pleni valoris, adedque Summo Pontifici reservatum, quam ipsamet religiofam professionem quam quis emitteret ut lethalem morbum, vel aliud grave malum evaderet. Ejusmodi namque vota, purificatâ conditione absque revocatione, transeunt in absoluta, plena, & perfecta. Esseque pleni valoris laudatus P. Lupus to. 3. ad can. 8. Concilii Remensis sub Leone IX. probat ex horrenda morte Alberti Comitis Viromaduenfis, relata per Baldicum Tornacensem Episcopum in Chronico Ecclesie Cameracensis. Videri etiam potest S. Petrus Damiani opusc. 16.

Addit Massonus, loco citato, quòd supra dictorum quinque votorum tria postrema, scilicet peregrinationis in Hierusalem, ad limina, & ad S. Jacobum, ab aliquibus tunc solum censentur reservata, cum facta sunt in subsidium; ab Episcopis proinde dispensari posse, si non idèò, sed ex sola devotione facta fuerint. Sed non video sufficiens fundamentum istius opinionis, licet pro ea Massonus proferat Fumum, Vivaldum, Lessium, &c. Nec scio an verum sit quod rursus addit cum Marchantio, trium illorum votorum reservationem ex usu communi jam esse relaxatam; per consequens Episcopos in iis posse dispensare: imò scio ista facilius dici quam probati. Idèò quod tutius est, est eligendum. Illud non diffiteor, in quo video Doctores consentire, Episcopos posse in quinque illis votis per accidens dispensare, in casu urgentis necessitatis, in qua facilis non

est recursus ad Papam, vel ad Nuntium ipsius, vel in mora est periculum, v. g. si quis virginem, aliàs honestam, voto castitatis obstrictam, occultè cognoverit, quæ concepto inde sætu, diffamabitur, nisi statim ducatur, nec facile potest adire Papam, &c. Et idem est dum quispiam post simplex castitatis votum contraxit matrimonium, estque in periculo magno violandi votum per incontinentiam, seu debiti petitionem, nisi statim dispensetur, &c. In casibus tamen ejusmodi, Episcopi solum eatenus dispensare possunt, quatenus necessitas exigit; & ideo taliter dispensatus, mortuâ uxore, votum suum tenetur observare, estque violator illius, si durante matrimonio committat adulterium.

380 Dixi per accidens in ejusmodi casibus Episcopum in votis illis dispensare posse; tamen enim id jure ordinario posse putet Vidal in Arca vitali inquisit. 3. de voto n. 77. & Bordonus apud ipsum, idque probabile existimet Bonæ-Spei n. 81. quia (inquiunt) Episcopi jure ordinario dispensare possunt in omnibus votis non reservatis, qualia illa sunt in dictis circumstantiis. In contrarium est communis & vera sententia Doctorum, aientium, ejusmodi vota, etiam in circumstantiis illis, esse reservata quoad potestatem ordinariam; tamen si Papa, per rationabilem epycheiam committere præsumatur extraordinariam & delegatam (in illis circumstantiis) dispensandi potestatem.

381 Si dicas non apparere rationem, cur Papa sibi reservare conceatur potestatem ordinariam dispensandi in illis votis, pro casu necessitatis, magis quam potestatem ordinariam absolventi à casibus Papalibus pro articulo mortis.

Respondeo rationem potiore esse, quia ex declaratione Ecclesiæ habemus, nullam esse reservationem in articulo mortis: non habemus autem similem declarationem pro non reservatione votorum illorum, quoad potestatem ordinariam in casu necessitatis; nec eam necessitas exigit; non exigit (inquam) potestatem ad hoc ordinariam in Episcopo, vel quòd reservatio tunc sit absolutè nulla: cum necessitati satis subveniatur per potestatem ex allegata præsumptione delegatam, remanente reservatione quoad potestatem ordinariam.

CAPUT XLVIII.

Confessarii Ordinum Mendicantium habent à Summis Pontificibus delegatam ex privilegio potestatem commutandi & dispensandi omnia vota, Summo Pontifici non reservata, etiam jurata.

382 Ita Suarez, Rodriguez, & communiter alii, qui de Regularium Privilegiis scripserunt. Quia potestatem illa commutandi Benedictinis Congregationis S. Justinae concessit Eugenius IV. Bullâ *Etsi quolibet* 11. apud Rodericum. Et Cisterciensibus Regularis Ob-

servantiæ in Regno Castellæ Bullâ *Commissum* 22. apud eundem. Et Benedictinis Congregationis Montis Oliveri Julius II. Bullâ *Etsi ad universos* 12. apud Confectum. Et Leo X. Camaldulensibus Bullâ *Etsi à summo* 2. apud Cherubinum. Et Paulus III. Patribus Societatis Bullâ *Cum inter cunctas* 7. apud Rodericum. Idque ad vota jurata extendit Gregorius XIII. Bullâ *Decet Romanum*, dummodo commutatio in alterius præjudicium non fiat.

Potestatem verò in votis illis dispensandi, 383 Sixtus IV. Bullâ *Sedes Apostolica* 5. apud Cherubin. Minimis concessit, dum concessit facultatem vota quæcumque *permutandi & relaxandi, prout Episcopi possunt*. Quam etiam concessit Paulus IV. Minoribus fecit Bullâ *Ex Clementi* 1. apud Cherubin. & Rodericum. Episcopi verò vota illa relaxare possunt non solum per commutationem, sed & per dispensationem. Id ergo Confessariis Mendicantibus pariter concedit Pontifex, dum non solum concedit potestatem permutandi, sed & relaxandi. Siquidem amplius concedit, dicendo, *permutandi & relaxandi*, quam si solum diceret, *permutandi*; aliàs superfluum adderet, & *relaxandi*. Concedit ergo facultatem dispensandi, prout Episcopi possunt jure ordinario. Enimverò dispensare in votis est illa relaxare. Cùmque concessa relaxandi facultas favorabilis sit, nullique præjudicialis, restringenda non est ad solam facultatem permutandi, sed extendenda ad facultatem dispensandi, juxta reg. juris: *adia restringi, favores conveni ampliari*. Idque disertè expressit Nicolaus Francus Sixti IV. de Latere Legatus, dum Bullâ *exhibita* (42. inter Bullas Sixti IV. apud Rodericum) Benedictinis Congregationis Vallisoletanæ concessit, ut *possint in talis non reservatis, in quibus potest Episcopus, dispensare*.

Dixi, in quibus Episcopi dispensare possunt 384 jure ordinario. Quia Confessarii Mendicantes dispensare non possunt in quinque votis Summo Pontifici reservatis, iis casibus, in quibus Episcopi solum per accidens, jure extraordinario & delegato dispensare possunt, ob necessitatem & impotentiam recursus ad Summum Pontificem. Nec certè decet potestatem illam aliis quam Episcopis concedi, ob materiæ gravitatem, quæ magnam in dispensante requirit prudentiam, magnamque judicii maturitatem. Et aliunde in generali concessione non veniunt ea quæ speciali notâ digna sunt, cujusmodi sunt quæ Episcopis non nisi extraordinariè conceduntur.

Collige, dictos Confessarios posse dispensare 385 1. in voto non petendi dispensationem, vel eâ non utendi. 2. in voto castitatis non perpetuæ. 3. in voto non nubendi. 4. in voto paupertatis & obedientiæ, etiam perpetuæ, emisso in sæculo, uti docent Navarrus, Suarez, Malderus, Lessius, &c. Donatus tamen Laynensis to. 2. tr. 17. q. 3. sub finem, & Pellizarius tr. de Monial. c. 1. q. 5. n. 9. merito